



COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA CEBOTARI c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 35615/06)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

13 noiembrie 2007

DEFINITIVĂ

13/02/2008

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al
Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Cebotari c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Dl J. CASADEVALL, *Președinte*,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ,

Dl J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 16 octombrie 2007 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 35615/06) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Mihail Cebotari („reclamantul”), la 30 august 2006.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl V. Nagacevski, care a acționat în numele organizației „Juriștii pentru drepturile omului”, o organizație non-guvernamentală cu sediul în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către dna L. Grimalschi și dl V. Grosu, șeful Direcției Agent Guvernamental și, respectiv, Agentul Guvernamental.

3. Reclamantul a pretins, în special, că arestarea sa a fost ilegală și arbitrară și a declarat că a avut loc o violare a articolelor 5 și 18 ale Convenției. De asemenea, el s-a plâns, în temeiul articolului 34 al Convenției, că a fost împiedicat de către autoritățile naționale să depună cauza sa la Curte.

4. La 3 octombrie 2006, Secțiunea a Patra a Curții a comunicat Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamantul s-a născut în anul 1947 și locuiește în Chișinău. El este inginer. În anul 1997, el era directorul unei întreprinderi de stat din Republica Moldova de distribuire a energiei electrice, numită Moldtranselectro.

6. Contextul acestei cauze se referă la o serie de angajamente contractuale complexe luate în anul 1997 cu privire la importul energiei electrice din Ucraina în Moldova, care implicau, pe lângă Moldtranselectro, o întreprindere ucraineană de stat de distribuire a energiei electrice, o companie ucraineană privată și o întreprindere moldovenească privată numită Oferta Plus (a se vedea *Oferta Plus SRL v. Moldova*, nr. 14385/04, § 7, 19 decembrie 2006). Acordul la care Moldtranselectro era parte prevedea *inter alia* că Oferta Plus va plăti întreprinderii ucrainene private pentru energia electrică livrată Moldtranselectro dolari americani (USD), iar, ulterior, aceasta va fi plătită de Moldtranselectro în lei moldovenești (MDL), conform ratei oficiale de schimb la ziua plății.

7. La date nespecificate, în perioada anilor 1997 și 1998, Oferta Plus a plătit peste USD 33,000,000 pentru energia electrică livrată Moldtranselectro din Ucraina.

8. La o dată nespecificată, Moldtranselectro i-a plătit întreprinderii Oferta Plus MDL 189,869,277.

9. La 3 martie 1998, Guvernul Republicii Moldova a adoptat Hotărârea nr. 243 prin care a autorizat Ministerul Finanțelor să emită Obligațiuni Trezoreriale Nominative („Obligațiuni Trezoreriale”) în favoarea întreprinderilor private pentru plata datoriilor instituțiilor bugetare pentru energia electrică importată.

10. La 25 martie 1998, Moldtranselectro a adresat o scrisoare Ministerului Finanțelor prin care a solicitat emiterea unei Obligațiuni Trezoreriale în valoare de MDL 20,000,000 în favoarea întreprinderii Oferta Plus. Scrisoarea a fost semnată de reclamant în calitate sa de director al Moldtranselectro.

11. La 27 martie 1998, Ministerul Finanțelor a emis o Obligațiune Trezorerială în valoare de MDL 20,000,000 (USD 4,240,702 la 27 martie 1998) în favoarea întreprinderii Oferta Plus, care urma să fie plătită până la 10 iulie 1998. Obligațiunea Trezorerială prevedea că Oferta Plus trebuia s-o prezinte Ministerului Finanțelor cu cel puțin zece zile bancare înainte de data plății. De asemenea, ea prevedea că Moldtranselectro trebuia să prezinte, până la acea dată, Ministerului Finanțelor, documente care să confirme livrarea energiei electrice instituțiilor bugetare.

12. Oferta Plus a prezentat Obligațiunea Trezorerială Ministerului Finanțelor cu zece zile bancare înainte de data plății. Totuși, ultimul a

refuzat să plătească, pe motiv că Moldtranselectro nu a prezentat probe cu privire la plata de către Oferta Plus a energiei electrice importate.

13. În luna octombrie 1998, Oferta Plus a inițiat proceduri civile împotriva Ministerului Finanțelor și Moldtranselectro. În apărarea sa, Ministerul Finanțelor a invocat motivele expuse în paragraful 12 de mai sus, iar Moldtranselectro și-a declinat orice responsabilitate.

14. La 27 octombrie 1999, Judecătoria Economică de circumscripție Chișinău a pronunțat o hotărâre în favoarea Oferta Plus, confirmând dreptul acesteia de a i se plăti MDL 20,000,000 de către Ministerul Finanțelor conform Obligațiunii Trezoreriale. Ea și-a bazat hotărârea pe constatarea că Oferta Plus a plătit pentru energia electrică livrată Moldtranselectro din Ucraina, în conformitate cu acordul dintre ele, și că acea energie electrică a fost consumată de instituțiile bugetare. Instanța, de asemenea, a decis să exonereze Moldtranselectro de orice responsabilitate.

15. Deoarece apelul Ministerului Finanțelor a fost respins la 25 noiembrie 1999 pe motivul neplății taxei de stat, pentru executarea hotărârii judecătorești din 27 octombrie 1999, întreprinderii Oferta Plus i-a fost eliberat un titlu executoriu în luna noiembrie 1999.

16. La 14 februarie 2000, Oferta Plus a solicitat oficial executorului judecătoresc să inițieze procedura de executare a titlului executoriu.

17. La 27 aprilie 2000, Ministerul Finanțelor a solicitat extinderea termenului pentru depunerea apelului împotriva hotărârii din 27 octombrie 1999, cererea sa fiind admisă. Cererea de apel a fost examinată în fond și respinsă prin decizia Colegiului de Apel al Judecătoriei Economice a Republicii Moldova la 4 octombrie 2000. Ministerul Finanțelor a depus o cerere de recurs, reiterând că Moldtranselectro nu și-a îndeplinit obligațiile conform Obligațiunii Trezoreriale.

18. La 7 februarie 2001, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul și a menținut hotărârile judecătorești din 27 octombrie 1999 și 4 octombrie 2000. Ea a constatat că era indiscutabil că Oferta Plus a plătit pentru energia electrică livrată din Ucraina către Moldtranselectro și că aceasta a fost *inter alia* consumată de instituțiile bugetare.

19. În luna martie 2001, ca urmare a unei cereri a Ministerului Finanțelor, Procuratura Generală a depus recurs în anulare la decizia Curții Supreme de Justiție, care era irevocabilă. La 7 mai 2001, Plenul Curții Supreme de Justiție a respins recursul în anulare și a menținut hotărârile judecătorești pronunțate în favoarea întreprinderii Oferta Plus. El a constatat *inter alia* că atât în procedurile din instanțele ierarhic inferioare, cât și din Plenul Curții Supreme de Justiție, s-a stabilit că energia electrică a fost livrată instituțiilor bugetare în volum ce depășește MDL 20,000,000.

20. La 26 aprilie 2004, Agentul Guvernamental a informat Ministerul Finanțelor despre cererea întreprinderii Oferta Plus depusă la Curte cu privire la neexecutarea hotărârilor judecătorești irevocabile pronunțate în favoarea acesteia și a cerut acestuia „să întreprindă toate măsurile pentru

evitarea unei sentințe de condamnare a statului de către Curte și periclitarea imaginii statului”.

21. La 7 iunie 2004, Ministerul Finanțelor a adresat o scrisoare Procuraturii Generale, informând-o *inter alia* că el consideră hotărârea judecătorească pronunțată în favoarea întreprinderii Oferta Plus ilegală, dar că s-a conformat acelei hotărâri parțial, pentru ca Oferta Plus să nu depună o cerere la Curte. Agentul Guvernamental a informat Ministerul Finanțelor că Oferta Plus deja a depus o cerere la Curte. Ministerul a solicitat opinia Procuraturii Generale.

22. La 8 iunie 2004, Procuratura Generală a răspuns Ministerului Finanțelor următoarele:

„... în procesul examinării dosarului în judecătorie [între Oferta Plus, Moldtranselectro și Ministerul Finanțelor] SRL „Oferta-Plus” și ÎS Moldtranselectro au prezentat avizele în sumă de MDL 15,608,692, dintre care la 24 aprilie 1998 au fost efectuate achitări reciproce în sumă de MDL 6,226,504.

Alte probe care confirmă îndeplinirea de către „Oferta Plus” a obligațiilor sale în conformitate cu acordul [din 1997] nu au fost prezentate. În pofida faptului dat judecătoria a pronunțat hotărârea judecătorească în favoarea sa.

În legătură cu aceasta, Procuratura Generală a numit revizia tematică pe faptul livrării resurselor energetice și achitărilor reciproce între SRL „Oferta Plus”, ÎS „Moldtranselectro” și organizațiile bugetare. În baza materialelor reviziei, Procuratura Generală va adopta hotărârea definitivă pe cazul dat, despre ce Ministerul Finanțelor va fi informat suplimentar.”

O încercare de a face această revizie tematică a fost făcută în luna august 2004 de către un reprezentant al Ministerului Finanțelor, la cererea Procuraturii Generale. Totuși, această revizie a fost lipsită de succes, din cauza că, în conformitate cu legislația cu privire la contabilitate, Oferta Plus a distrus documentele contabile după trei ani.

23. Ministerul Finanțelor nu a așteptat un răspuns final de la Procuratura Generală și, la 15 iunie 2004, a depus la Plenul Curții Supreme de Justiție o cerere de revizuire a hotărârilor judecătorești pronunțate în favoarea întreprinderii Oferta Plus. Cererea nu specifica niciun temei de revizuire.

24. La 12 iulie 2004, Plenul Curții Supreme de Justiție a admis cererea de revizuire, în urma unei ședințe la care Ministerul Finanțelor a fost reprezentat de către adjunctul Procurorului General. El a casat hotărârile judecătorești pronunțate în favoarea întreprinderii Oferta Plus și a dispus redeschiderea procedurilor judiciare. Procedurile judiciare redeschise s-au sfârșit cu pronunțarea la 10 februarie 2005 a unei hotărâri a Curții Supreme de Justiție în favoarea Ministerului Finanțelor.

25. Între timp, la 19 octombrie 2004, Procuratura Generală, după ce a examinat scrisoarea Ministerului Finanțelor din 7 iunie 2004 (a se vedea paragraful 21 de mai sus), a pornit o urmărire penală împotriva întreprinderii Oferta Plus și a reclamantului, învinuindu-i de sustragerea proprietății de stat în proporții deosebit de mari. Procuratura Generală a

făcut referire la rezultatele reviziei pe care a încercat s-o facă în luna august 2004 (a se vedea paragraful 22 de mai sus) și a declarat *inter alia* că, în conformitate cu rezultatele acelei revizii, Oferta Plus nu a plătit pentru electricitatea livrată instituțiilor bugetare.

26. La 15 aprilie 2005, directorul întreprinderii Oferta Plus („C.T.”) a fost interogat de Procuratura Generală.

27. La 20 aprilie 2005, birourile întreprinderii Oferta Plus au fost percheziționate și câteva documente au fost ridicate.

28. La 25 octombrie 2005, urmărirea penală a fost încetată. Procurorul responsabil de dosarul penal a constatat în decizia sa de încetare a urmăririi penale *inter alia* următoarele:

„În conformitate cu probele obținute în urma reviziei, în perioada anilor 1997-2000, datoria Moldtranselectro către Oferta Plus constituia MDL 202,644,866

Materialele acumulate [pe parcursul urmăririi penale] și a reviziei dovedesc existența datoriei Moldtranselectro față de Oferta Plus pentru energia electrică livrată.

...

Luând în considerație probele acumulate [procurorul constată] că în acțiunile factorilor de decizie ai Oferta Plus lipsesc elementele infracțiunii [sustragere în proporții deosebit de mari din avutul proprietarului] sau semnele unei alte infracțiuni.”

29. La 15 februarie 2006, Curtea a comunicat Guvernului Republicii Moldova cererea întreprinderii Oferta Plus.

30. La 26 aprilie 2006, adjunctul Procurorului General a anulat ordonanța din 25 octombrie 2005. El a declarat *inter alia* că, la 1 ianuarie 2001, datoria Moldtranselectro față de Oferta Plus pentru energia electrică livrată era de MDL 38,454,671. El a declarat că, deși Oferta Plus a plătit partenerului ucrainean mai mult de MDL 20,000,000 pentru energia electrică livrată Moldtranselectro, se pare că energia pentru care ea a plătit nu a fost livrată exclusiv instituțiilor bugetare.

31. La 9 august 2006, reclamantul a fost recunoscut drept bănuït în procesul penal. În special, el a fost învinuit că a scris scrisoarea din 25 martie 1998 adresată Ministerului Finanțelor, solicitând de la ultimul emiterea unei Obligațiuni Trezoreriale în favoarea întreprinderii Oferta Plus (a se vedea paragraful 10 de mai sus), deși știa că energia electrică livrată întreprinderii Moldtranselectro, pentru care urma să fie emisă o Obligațiune Trezorerială, nu a fost consumată de instituțiile bugetare, după cum era prevăzut în Hotărârea Guvernului din 3 martie 1998 (a se vedea paragraful 9 de mai sus). La aceeași dată, lui C.T. i s-au adus învinuiri similare.

32. La aceeași dată, reclamantul și C.T. au fost reținuți și arestați pentru zece zile pe motiv că *inter alia* ei ar fi putut influența martorii și împiedica urmărirea penală. Potrivit reclamantului, înainte de a-l reține, ofițerul de urmărire penală i-a dat clar de înțeles că reținerea sau eliberarea sa depindeau de faptul dacă el va fi de acord să facă declarațiile care se așteptau de la el.

33. Atât reclamantul, cât și C.T. au depus recurs la încheierea de eliberare a mandatului de arest și au declarat *inter alia* că nu existau motive verosimile de a bănuși că ei au săvârșit o infracțiune și că urmărirea penală împotriva lor a constituit o formă de presiune pentru a convinge Oferta Plus să renunțe la cererea sa depusă la Curte. Reclamantul a declarat că el a fost reținut, deoarece a refuzat să facă declarațiile care i s-au cerut de către ofițerul de urmărire penală și pentru a-l obliga să facă astfel de declarații. El a mai declarat că urmărirea penală era pendinte din luna octombrie 2004 și că, de la acea dată, el s-a prezentat întotdeauna la organul de urmărire penală când a fost citat. La 15 august 2006, recursul reclamantului a fost respins fără a se aduce motive pentru respingerea argumentelor invocate de reclamant.

34. Ulterior, arestarea reclamantului a fost prelungită, iar toate cererile sale *habeas corpus* au fost respinse. Ea a continuat până la 19 noiembrie 2006, când el a fost eliberat pe cauciune.

35. În timpul detenției sale, reclamantul a fost deținut în Izolatorul de Detenție Provizorie al Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției („CCCEC”). Camera folosită pentru întrevederile dintre avocați și deținuți avea un perete din sticlă pentru a-i ține separați. Reclamantul s-a plâns în fața instanțelor judecătorești naționale de imposibilitatea de a avea întrevederi confidențiale cu avocatul său, însă plângerile sale au fost respinse. El nu a vrut ca autoritățile naționale să afle despre cererea sa depusă la Curte, de aceea cererea sa și procura au trebuit să fie semnate de soția lui.

36. La 27 iunie 2007, reclamantul a fost achitat de Judecătoria Centru de toate învinuirile aduse lui.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

37. Dreptul intern relevant cu privire la arestarea preventivă a fost expus în hotărârea Curții în cauza *Șarban v. Moldova*, nr. 3456/05, § 52, 4 octombrie 2005.

38. Din fotografiile prezentate de Guvern, se pare că în camera prevăzută pentru întrevederile dintre avocați și clienți din cadrul Izolatorului de Detenție Provizorie al CCCEC, spațiul prevăzut pentru deținuți este separat de restul camerei printr-o ușă și un geam. Aparent, geamul este făcut din două bucăți de sticlă. Ambele bucăți de sticlă au găuri mici care au fost făcute cu un burghiu; totuși, găurile nu coincid, așa că nimic nu poate fi transmis prin geam. Mai mult, între cele două bucăți de sticlă ale geamului există o plasă densă de culoare verde făcută fie din sârmă subțire, fie din plastic, care acoperă toată porțiunea găurită a geamului. Acolo se pare că nu există spațiu pentru transmiterea documentelor dintre avocat și client.

39. Între 1 și 3 decembrie 2004, Baroul Avocaților din Republica Moldova a fost în grevă, refuzând să participe la orice proceduri în legătură

cu persoanele deținute în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC, până când administrația va fi de acord să asigure avocaților camere pentru întrevederi confidențiale cu clienții lor. Cerințele Baroului Avocaților au fost refuzate (a se vedea *Șarban*, citată mai sus, § 126).

40. La 26 martie 2005, Baroul Avocaților din Republica Moldova a organizat o reuniune la care președintele Baroului Avocaților și un alt avocat au informat participanții la reuniune că ei au făcut parte, împreună cu reprezentanți ai Ministerului Justiției, dintr-o comisie care a inspectat Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC. Pe parcursul inspecției, ei au cerut ca peretele din sticlă să fie scos pentru a verifica dacă acolo nu sunt dispozitive de interceptare. Ei au subliniat că era necesar de a scoate doar câteva șuruburi și au propus ca toate cheltuielile de verificare să fie acoperite de Baroul Avocaților. Administrația CCCEC a respins propunerea.

ÎN DREPT

41. Reclamantul a pretins, în temeiul articolului 5 § 1 al Convenției, că arestarea sa a fost impusă în lipsa motivelor verosimile de a bănuși că el a săvârșit o infracțiune și, în temeiul articolului 18, că arestarea sa a urmărit un alt scop decât cel prevăzut în articolul 5 § 1 (c).

Părțile relevante ale articolului 5 și articolului 18 prevăd următoarele:

„Articolul 5 – Dreptul la libertate și la siguranță

1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

...

(c) dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există motive verosimile de a bănuși că a săvârșit o infracțiune...;

Articolul 18 – Limitarea aplicării restrângerilor drepturilor

Restrângerile care, în termenii [prezentei] Convenții, sunt aduse respectivelor drepturi și libertăți nu pot fi aplicate decât în scopul pentru care ele au fost prevăzute.”

42. El s-a mai plâns, în temeiul articolului 5 § 3 al Convenției, că instanțele judecătorești nu au adus motive relevante și suficiente pentru arestarea sa. Partea relevantă a articolului 5 § 3 este următoarea:

„Orice persoană arestată sau deținută în condițiile prevăzute de paragraful 1 lit. c) din prezentul articol, ... are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere.”

43. De asemenea, reclamantul a pretins, în temeiul articolului 5 § 4, că, pe parcursul procedurilor cu privire la arestarea sa, el și avocații săi nu au avut acces la materialele din dosarul său penal în baza cărora instanțele

judecătorești au dispus arestarea sa. De asemenea, el a declarat că el nu a putut să se întâlnească cu avocații săi în condiții de confidențialitate și că toate documentele care au fost transmise între el și avocații săi au fost controlate de administrația penitenciarului. Articolul 5 § 4 al Convenției prevede următoarele:

„4. Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau deținere are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală.”

44. *In fine*, reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 34 al Convenției, că refuzul de a permite avocatului său să aibă întrevederi cu el în condiții de confidențialitate, i-a încălcat dreptul său de a sesiza Curtea.

Partea relevantă a articolului 34 este următoarea:

„... Înaltele Părți Contractante se angajează să nu împiedice în nici o măsură exercițiul eficace al acestui drept.”

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

45. Curtea consideră că pretențiile reclamantului ridică chestiuni de fapt și de drept, care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului și niciun alt temei pentru a le declara inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară cererea admisibilă. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va trece imediat la examinarea fondului cererii.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 5 § 1 AL CONVENȚIEI ȘI A ARTICOLULUI 18 AL CONVENȚIEI COMBINAT CU ARTICOLUL 5

46. Guvernul a declarat că detenția reclamantului între 9 august și 19 noiembrie 2006 a fost motivată printr-o bănuială rezonabilă că el a săvârșit infracțiunile prevăzute în articolele 195/2 și 328/3 (d) ale Codului penal, pe motiv că el a trimis Ministerului Finanțelor scrisoarea din 25 martie 1998, cerându-i ultimului să emită o Obligațiune Trezorerială în favoarea întreprinderii Oferta Plus, deși știa că energia livrată întreprinderii Moldtranselectro cu participarea primei nu a fost consumată de instituțiile bugetare. În continuare, Guvernul a declarat că arestarea reclamantului nu a avut un alt scop decât cel prevăzut în articolul 5 § 1 (c), și anume de a-l aduce în fața autorității judiciare competente în baza unei bănuieli rezonabile că el a săvârșit o infracțiune.

47. Reclamantul a declarat contrariul și s-a referit *inter alia* la constatările Curții din paragrafele 138-143 ale hotărârii *Oferta Plus*. El a

declarat că arestarea sa a fost arbitrară și că Guvernul nu a contestat faptul că un ofițer de urmărire penală a condiționat eliberarea lui de faptul că el trebuia să dea declarațiile dorite de Guvern. El a conchis că faptele acestei cauze erau foarte similare celor din cauza *Gusinskiy v. Russia* (nr. 70276/01, ECHR 2004-IV).

48. Curtea reiterează că, pentru ca o reținere, în baza unei bănuieli rezonabile, să fie justificată în sensul articolului 5 § 1 (c), nu este necesar ca poliția să fi obținut probe suficiente pentru a aduce acuzații fie la momentul reținerii, fie în timp ce reclamantul se află în custodie (a se vedea *Brogan and Others v. the United Kingdom*, hotărâre din 29 noiembrie 1988, Seria A nr. 145-B, pp. 29-30, § 53). De asemenea, nu este necesar ca persoana deținută să fie, eventual, acuzată sau adusă în fața unei instanțe. Scopul urmărit prin reținerea pentru interogare este desfășurarea unei urmăriri penale prin care să fie confirmate sau infirmate bănuielile care constituie temei pentru arestare (a se vedea *Murray v. the United Kingdom*, hotărâre din 28 octombrie 1994, Seria A nr. 300-A, p. 27, § 55). Totuși, cerința ca bănuiala să se bazeze pe motive rezonabile formează o parte esențială a garanțiilor împotriva arestării și detenției arbitrare. Faptul că o bănuială este presupusă cu bună-credință este insuficient. Cuvintele „bănuială rezonabilă” presupun existența faptelor sau a informațiilor care ar convinge un observator obiectiv că persoana în cauză ar fi putut săvârși infracțiunea (a se vedea *Fox, Campbell and Hartley v. the United Kingdom*, hotărâre din 30 august 1990, Seria A nr. 182, p. 16-17, § 32). Curtea subliniază în această privință că, în lipsa unei bănuieli rezonabile, reținerea sau arestarea unei persoane nu trebuie impuse niciodată cu scopul de a o determina să-și recunoască vina sau să dea declarații împotriva altor persoane sau pentru a obține fapte sau informații, care ar putea constitui drept bază pentru bănuiala rezonabilă împotriva acesteia.

49. În continuare, Curtea reiterează că articolul 18 al Convenției, la fel ca și articolul 14, nu garantează un drept autonom. El poate fi aplicat doar combinat cu alte articole ale Convenției. La fel ca și în cazul articolului 14, ar putea avea loc o violare a articolului 18 combinat cu un alt articol, deși nu a avut loc o violare a acelui articol separat. În continuare, din prevederile articolului 18 rezultă că o violare poate avea loc doar atunci când dreptul sau libertatea respectivă este supusă restricțiilor permise în temeiul Convenției (*Gusinskiy v. Russia*, citată mai sus, § 73).

50. Se notează faptul că învinuirea adusă reclamantului s-a bazat pe presupunerea că, deși, după cum se pretindea, el știa că Oferta Plus nu a plătit pentru energia livrată anume instituțiilor bugetare, el a cerut Ministerului Finanțelor să emită o Obligațiune Trezorerială în favoarea întreprinderii Oferta Plus, contrar Hotărârii Guvernului nr. 243 (a se vedea paragraful 9 de mai sus). Curtea reamintește că în cauza *Oferta Plus* învinuirea adusă conducătorului acesteia „s-a bazat pe presupunerea că reclamantul nu a plătit pentru energia livrată anume instituțiilor bugetare și,

astfel, a obținut, în mod fraudulos, inițial Obligațiunea Trezorerială în favoarea sa, iar mai târziu hotărârile judecătorești în favoarea sa” (a se vedea *Oferta Plus*, citată mai sus, § 135). Astfel, învinuirea adusă reclamantului în această cauză nu poate fi disociată de cea adusă conducătorului *Oferta Plus*. Mai mult, urmărirea penală împotriva reclamantului și a directorului întreprinderii *Oferta Plus* și arestarea lor au coincis în timp, au fost inițiate și efectuate de aceiași ofițeri de urmărire penală de la CCCEC și s-au desfășurat în condiții similare. Anume din aceste motive, în această cauză Curtea se va baza pe constatările sale din cauza *Oferta Plus*.

51. În cauza *Oferta Plus*, Curtea a făcut următoarele constatări în ceea ce privește învinuirile aduse directorului întreprinderii:

„138. Analizând hotărârile judecătorești adoptate de către instanțele judecătorești civile în litigiul dintre reclamant și Ministerul Finanțelor, Curtea notează că constituie un fapt stabilit că reclamantul a plătit suma de peste 33 milioane dolari americani pentru energia electrică importată de către Republica Moldova din Ucraina și că Obligațiunea Trezorerială eliberată de Ministerul Finanțelor la 27 martie 1998 a avut scopul de a acoperi o mică parte din acea sumă. Acest lucru a fost confirmat de către instanțele judecătorești civile atât înainte, cât și după redeschiderea eronată a procedurilor la 12 iulie 2004 ...

139. O parte din energia electrică importată în Moldova cu participarea reclamantului a fost livrată unor instituții bugetare. Instanțele civile au stabilit că reclamantul a plătit mai mult de MDL 20 milioane pentru această energie electrică. O astfel de constatare a fost făcută de către Plenul Curții Supreme de Justiție în hotărârea sa din 7 mai 2001. ...

140. Constatările din hotărârile judecătorești care au urmat după redeschiderea procedurilor la 12 iulie 2004 urmează, în principiu, să nu fie luate în considerație, în lumina constatării anterioare a Curții că redeschiderea procedurilor a fost eronată. ... Totuși, urmează a fi notat ca exemplu că, în hotărârea sa din 3 noiembrie 2004, Curtea de Apel a constatat că reclamantul a plătit mai mult de MDL 27 milioane pentru energia electrică livrată instituțiilor bugetare. ... Curtea Supremă de Justiție, pronunțând o hotărâre contrară acestei hotărâri, la 10 februarie 2005, nu a contestat această constatare, dar a făcut doar o declarație generală că energia electrică livrată cu participarea reclamantului a fost livrată *inter alia* instituțiilor bugetare. ...

141. În aceste circumstanțe, învinuirea adusă lui C.T. bazată pe teoria că compania sa nu a plătit pentru energia electrică livrată instituțiilor bugetare se pare că nu este în concordanță cu constatările de mai sus ale instanțelor civile.

142. Mai mult, Curtea notează că C.T. a fost învinuit pentru prima dată, după ce Guvernul a fost informat despre prezenta cerere Ulterior, urmărirea penală a fost încetată, dar redeschisă la puțin timp după comunicarea acestei cauze Guvernului

143. În lumina celor menționate mai sus, Curtea consideră, în baza materialelor de care dispune, că există motive suficient de temeinice pentru constatarea faptului că urmărirea penală împotriva lui C.T. a avut scopul de a descuraja reclamantul să mențină această cerere la Curte. Prin urmare, a existat o violare a articolului 34 al Convenției.”

52. În astfel de circumstanțe, Curtea nu poate fi de acord cu presupunerea că materialele cauzei penale împotriva reclamantului ar putea crea unui observator obiectiv o convingere rezonabilă că reclamantul ar fi putut săvârși infracțiunea care i s-a imputat. După cum s-a constatat în *Oferta Plus* (a se vedea paragraful precedent), o astfel de convingere nu ar putea fi determinată de nicio circumstanță obiectivă, având în vedere constatările clare din hotărârile judecătorești irevocabile ale instanțelor de judecată civile. Prin urmare, Curtea consideră că detenția reclamantului între 9 august și 19 noiembrie 2006 nu s-a bazat pe o bănuială rezonabilă că el a săvârșit o infracțiune.

53. Curtea reamintește că restrângerea dreptului la libertate impusă în temeiul articolului 5 § 1 (c) trebuie justificată prin scopul acestei prevederi. În această cauză, Guvernul nu a convins Curtea că a existat o bănuială rezonabilă precum că reclamantul a săvârșit o infracțiune și, prin urmare, nu a existat o justificare pentru reținerea și arestarea acestuia. Într-adevăr, având în vedere concluzia sa din paragraful 141 al hotărârii *Oferta Plus* (citată mai sus), Curtea nu poate decât să conchidă că scopul real al urmăririi penale și a reținerii și arestării reclamantului a fost de a exercita presiune asupra acestuia cu scopul de a împiedica *Oferta Plus* să-și mențină cererea sa la Curte. Prin urmare, ea constată că restrângerea dreptului reclamantului la libertate a fost aplicată cu un alt scop decât cel prevăzut în articolul 5 § 1 (c). Din aceste considerente, a avut loc o violare a articolului 18 al Convenției combinat cu articolul 5 § 1.

III. PRETINSELE VIOLĂRI ALE ARTICOLULUI 5 §§ 3 ȘI 4 AL CONVENȚIEI

54. Reclamantul s-a plâns în temeiul articolului 5 §§ 3 și 4 al Convenției de lipsa motivelor pentru arestarea sa și de faptul că, pe parcursul procedurilor cu privire la arestarea sa, el și avocații săi nu au avut acces la materialele din dosarul penal în baza cărora instanțele judecătorești au dispus arestarea lui. De asemenea, el a declarat că el nu s-a putut întâlni cu avocații săi în condiții de confidențialitate și că toate documentele care au fost transmise între el și avocații săi au fost controlate de administrația penitenciarului.

55. Având în vedere constatarea sa că detenția reclamantului a fost arbitrară (a se vedea paragrafele 52 și 53 de mai sus), Curtea nu consideră necesar de a examina aceste pretenții separat.

IV. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 34 AL CONVENȚIEI

56. Reclamantul a pretins că lui nu i s-a permis să se întâlnească cu avocatul său în mod confidențial și că el era despărțit de acesta printr-un perete din sticlă, care nu avea niciun orificiu și care împiedica discutarea normală sau lucrul cu documentele. Prin urmare, ei trebuiau să strige pentru a

se auzi reciproc și nu puteau să-și transmită reciproc documente, fără implicarea ofițerului de urmărire penală sau a procurorului. Astfel, reclamantul a fost împiedicat să semneze el însuși formularul cererii și procura, soția lui fiind cea care le-a semnat.

57. Potrivit Guvernului, peretele din sticlă era necesar pentru a proteja deținuții și avocații și nu împiedica comunicarea normală. Reclamantul nu a prezentat probe că discuțiile sale cu avocatul au fost interceptate, ceea ce ar fi fost contrar legii în orice caz. În continuare, pentru a justifica peretele din sticlă, Guvernul a făcut referire la cauza *Kröcher and Möller v. Switzerland* (nr. 8463/78, DR 26, p. 40).

58. Curtea notează că unul din elementele cheie ale unei reprezentări efective de către un avocat a intereselor clientului său este principiul conform căruia confidențialitatea informației transmise între ei trebuie să fie protejată. Acest privilegiu încurajează o comunicare deschisă și onestă între clienți și avocați. Curtea reamintește că ea, anterior, a constatat că comunicarea confidențială dintre o persoană și avocatul său este protejată de Convenție, reprezentând o garanție importantă a dreptului unei persoane la apărare (a se vedea *Oferta Plus*, citată mai sus, § 145).

59. Într-adevăr, dacă un avocat nu ar putea să comunice cu clientul său și să primească de la acesta instrucțiuni confidențiale, fără a fi supravegheați, asistența sa ar pierde mult din utilitate, pe când Convenția a fost gândită pentru a garanta drepturi care sunt practice și efective (a se vedea *inter alia Artico v. Italy*, hotărâre din 13 mai 1980, Seria A nr. 37, § 33).

60. Curtea consideră că o ingerință în privilegiul avocat-client și, astfel, în dreptul la depunerea unei cereri individuale, garantat de articolul 34 al Convenției, nu cere, în mod necesar, ca o interceptare sau ascultare să aibă efectiv loc. O suspiciune veritabilă, bazată pe motive rezonabile, că discuția lor a fost ascultată poate fi suficientă, în opinia Curții, pentru a limita eficacitatea asistenței pe care ar putea s-o ofere avocatul. O astfel de suspiciune, în mod inevitabil, ar inhiba o discuție liberă dintre avocat și client și ar afecta dreptul clientului de a fi apărat sau reprezentat în mod efectiv.

61. Prin urmare, Curtea trebuie să stabilească dacă reclamantul și avocatul au avut o convingere veritabilă, bazată de motive rezonabile, că discuția lor în camera pentru întrevederi dintre avocați și clienți din cadrul CCCEC nu a fost confidențială. Din documentele prezentate de reclamant, se pare că teama că discuțiile lui cu avocatul ar fi fost interceptate a fost veritabilă. Curtea, de asemenea, va analiza dacă un observator obiectiv, imparțial și informat ar putea să creadă că în camera pentru întrevederi dintre avocați și clienți din cadrul CCCEC discuțiile sunt interceptate sau ascultate.

62. Curtea notează că problema cu privire la pretinsa lipsă a confidențialității discuțiilor dintre avocați și clienți din Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC a constituit o chestiune de îngrijorare

serioasă din partea întregii comunități a avocaților din Moldova, pentru o perioadă lungă de timp, și că acest lucru a constituit chiar cauza unei greve organizate de Baroul Avocaților din Republica Moldova (a se vedea paragraful 39 de mai sus). Cererile Baroului de a verifica prezența dispozitivelor de interceptare în peretele din sticlă au fost respinse de către administrația CCCEC (a se vedea paragraful 40 de mai sus), și se pare că acest lucru a întărit suspiciunea avocaților. O astfel de îngrijorare și protestul Baroului Avocaților, în opinia Curții, ar fi suficient pentru a genera dubii despre confidențialitate în mintea unui observator obiectiv.

63. Prin urmare, Curtea conchide că reclamantul și avocatul acestuia puteau, în mod rezonabil, să aibă motive să se teamă că discuția lor din camera pentru întrevederi dintre avocați și clienți din cadrul CCCEC nu a fost confidențială.

64. Mai mult, Curtea notează că, contrar declarațiilor Guvernului precum că reclamantul și avocatul acestuia puteau ușor să facă schimb de documente, fotografiile prezentate de Guvern (a se vedea paragraful 38 de mai sus) arată că acest lucru nu este așa, din cauza lipsei vreunui orificiu în peretele din sticlă. Acest lucru, în opinia Curții, a îngreunat sarcina avocatului.

65. Curtea reamintește că, în cauza *Oferta Plus*, ea a constatat o violare a articolului 34 pe motiv *inter alia* că, din cauza peretelui din sticlă, reclamantul nu a putut prezenta pretențiile sale în temeiul articolului 41 al Convenției.

66. În această cauză, reprezentarea efectivă a reclamantului la Curte a fost afectată serios, astfel încât reclamantul nu a putut semna formularul cererii sau procura (a se vedea paragraful 35 de mai sus).

67. Motivele cu privire la securitate invocate de către Guvern, în opinia Curții, nu sunt convingătoare, deoarece supravegherea vizuală a întrevederilor dintre avocat și client ar fi suficientă pentru aceste scopuri.

68. În lumina celor menționate mai sus, Curtea consideră că imposibilitatea reclamantului de a discuta cu avocatul său chestiuni cu privire la această cerere depusă la Curte, fără a fi separați de peretele din sticlă, a afectat dreptul acestuia de a sesiza Curtea. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 34 al Convenției.

V. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

69. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înalțelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul

70. Reclamantul a pretins 50,000 euro (EUR) cu titlu de compensații pentru prejudiciul cauzat lui prin încălcarea drepturilor sale. El a declarat că detenția lui arbitrară i-a cauzat un stres sever și neliniște. Administrația CCCEC a publicat pe website-ul acestuia un comunicat de presă, iar televiziunea națională a Republicii Moldova a prezentat la 21 august 2006 un reportaj despre reținerea sa în cadrul buletinului de știri de seară. Imaginea sa a fost afectată și el simte consecințele acestui lucru până în prezent.

71. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de reclamant, susținând că ea era excesivă în lumina jurisprudenței Curții și a cerut Curții să respingă pretenția reclamantului.

72. Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzat un anumit stres și neliniște ca urmare a încălcărilor foarte grave constatate mai sus. Ea acordă reclamantului EUR 10,000 cu titlu de prejudiciu moral.

B. Costuri și cheltuieli

73. Reclamantul a pretins EUR 3,555.58 cu titlu de costuri și cheltuieli. El a prezentat o listă a orelor lucrate de avocatul său pentru pregătirea cauzei și onorariul pe o oră de lucru care corespundea unei decizii a Baroului Avocaților din Republica Moldova, adoptată la 29 decembrie 2005, prin care s-a recomandat nivelul de remunerare pentru avocații care reprezintă reclamanți în tribunalele internaționale. Pretenția mai includea costurile pentru traducere și pentru poșta rapidă.

74. Guvernul a considerat că aceste pretenții erau nejustificate, având în vedere realitățile economice ale vieții din Republica Moldova. El a pus la îndoială numărul de ore lucrate de avocatul reclamantului asupra cauzei și onorariul perceput de acesta.

75. Curtea reamintește că, pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41 al Convenției, trebuie stabilit dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, spre exemplu, *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-...).

76. În această cauză, având în vedere lista detaliată prezentată de reclamant, criteriile de mai sus și complexitatea cauzei, Curtea acordă reclamantului EUR 2,500.

C. Dobânda de întârziere

77. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 5 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște* că nu este necesar de a examina separat pretențiile formulate de reclamant în temeiul articolului 5 §§ 3 și 4 al Convenției;
4. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 18 al Convenției combinat cu articolul 5;
5. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 34 al Convenției;
6. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 10,000 (zece mii euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 2,500 (două mii cinci sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
7. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 13 noiembrie 2007, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Josep CASADEVALL
Președinte